

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ
«ΚΥΡΩΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ»**

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ
«ΚΥΡΩΣΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ»

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 10/5/2010, ο κ. **Ροβέρτος Σπυρόπουλος**, Γενικός Γραμματέας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, απέστειλε προς γνωμοδότηση στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.), το Σχέδιο Νόμου «**Κύρωση Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη**».

Η Εκτελεστική Επιτροπή της Ο.Κ.Ε. συνέστησε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από την κα **Σοφία Δροσοπούλου** και τους κ.κ. **Γεώργιο Τσατήρη, Νικόλαο Σκορίνη, Βασίλειο Ξενάκη, Ιωάννη Πούπκο** και **Νικόλαο Λιόλιο**.

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Ν. Λιόλιος**. Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας μετείχαν ως εμπειρογνώμονες η κα **Αθηνά Μανίκα** και οι κ.κ. **Δημήτριος Κιούκας** και **Γαβριήλ Αμίσης**. Από πλευράς Ο.Κ.Ε. μετείχε η επιστημονική συνεργάτις **Δρ. Όλγα Αγγελοπούλου**, η οποία είχε τον επιστημονικό συντονισμό της Ομάδας. Ερευνητική στήριξη παρείχε από πλευράς Ο.Κ.Ε. η κα **Δήμητρα Λαμπροπούλου**, Οικονομολόγος.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε τρεις (3) συνεδριάσεις, ενώ η Εκτελεστική Επιτροπή διαμόρφωσε την εισήγησή της προς την Ολομέλεια στη συνεδρίαση της 7^{ης} Ιουνίου 2010.

Η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε., στην οποία εισηγητής ήταν ο κ. **Γ. Τσατήρης**, αφού ολοκλήρωσε τη συζήτηση για το θέμα στη συνεδρίαση της 4^{ης} Φεβρουαρίου 2011, διατύπωσε την υπ' αριθ. **242** Γνώμη της.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα Γνώμη αποτελείται από τέσσερα Κεφάλαια.

Στο Κεφάλαιο Α' γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση των διατάξεων του Σχεδίου Νόμου.

Το Κεφάλαιο Β' που είναι η Εισαγωγή αφορά στη λειτουργία και τη σημασία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (ΕΚΧ) και του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (ΑΕΚΧ).

Παρατηρείται ότι ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης αποτελεί τη σύμβαση για τα κοινωνικά δικαιώματα που έχει δημιουργηθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης (18.10.1961). Η υιοθέτησή του συμπληρώνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.), διευρύνοντας το πεδίο παρέμβασης του Συμβουλίου και στα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης τέθηκε προς υπογραφή στις 3 Μαΐου 1996 και μέχρι σήμερα έχει υπογραφεί από αρκετά Συμβαλλόμενα στο Χάρτη Μέρη.

Οι ουσιαστικές μεταβολές που επιφέρει ο Αναθεωρημένος Χάρτης σε σύγκριση με τον Χάρτη του 1961 εντοπίζονται σε τρία επίπεδα: (α) τροποποίηση ορισμένων από τα δικαιώματα που κατοχυρώνει ο Χάρτης του 1961, (β) κατοχύρωση νέων δικαιωμάτων, (γ) εισαγωγή νέας γενικής ρήτρας για την απαγόρευση των διακρίσεων ως προς την απόλαυση των προστατευόμενων δικαιωμάτων.

Στο Κεφάλαιο Γ' παρουσιάζεται η Γενική Αξιολόγηση του Αναθεωρημένου Χάρτη από πλευράς ΟΚΕ.

Η κύρωση του Αναθεωρημένου Χάρτη συνιστά ένα βήμα κοινωνικής προόδου και χαιρετίζεται από την ΟΚΕ. Ωστόσο, η ΟΚΕ εκφράζει τον έντονο προβληματισμό της σχετικά με την επίτευξη της κοινωνικής προόδου στην παρούσα οικονομική και πολιτική συγκυρία. Ο προβληματισμός αυτός της ΟΚΕ οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η χώρα έχει ενταχθεί στο «μηχανισμό στήριξης» από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Στο πλαίσιο αυτού του μηχανισμού η Χώρα έχει αναλάβει δεσμεύσεις με τις οποίες περιορίζονται τα κοινωνικά δικαιώματα π.χ. την αναθεώρηση του κατώτατου μισθού και τη πρόβλεψη «υποκατώτατου» (sub – minima) μισθού. Οι ρυθμίσεις αυτές εμφανώς αντιφάσκουν όχι μόνο με τον ΕΚΧ αλλά και με τον ΑΕΚΧ καθώς και με το «κοινωνικό κεκτημένο» που από ετών διασφάλιζε η εθνική μας νομοθεσία στο πλαίσιο του Συντάγματος.

Παράλληλα, η ΟΚΕ εκφράζει και τον προβληματισμό της σχετικά με την εξέλιξη του ίδιου του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, το οποίο φαίνεται ότι εισέρχεται σε μία φάση ανατροπής του. Έως σήμερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η κοινωνική διάσταση της ΕΕ έχει σε έναν βαθμό βρει την έκφρασή της και σε επίπεδο πολιτικών και σε επίπεδο θεσμικό. Τη δεδομένη ωστόσο χρονική στιγμή η Ευρώπη δημιουργεί έναν μηχανισμό στήριξης που περιορίζει σημαντικά τα κοινωνικά δικαιώματα που η ίδια προστατεύει. Διαγράφεται, επομένως, μία «πορεία προς τα κάτω», που υπαγορεύεται από τις δημοσιονομικές επιταγές του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Περαιτέρω η ΟΚΕ σημειώνει ότι παρά την οικονομική κρίση, που πλήττει τη Χώρα και την ευρύτερη οικονομική κρίση, που πλήττει και άλλες χώρες της Ε.Ε., η λειτουργία του ΑΕΚΧ μπορεί να συμβάλλει στη προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων σε μια χρονική στιγμή διακινδύνευσης του κοινωνικού κράτους.

Παράλληλα, η ΟΚΕ σημειώνει την ανάγκη εφαρμογής ενός πιο αποτελεσματικού μηχανισμού ελέγχου εφαρμογής του Χάρτη, ο οποίος δεν θα εξαντλείται στη διατύπωση συστάσεων, αλλά θα εξασφαλίζει το σεβασμό των κοινωνικών δικαιωμάτων που προστατεύονται.

Τέλος, η ΟΚΕ υπογραμμίζει ότι πρέπει να εξετάζεται η συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με τον ΕΚΧ (που είναι ένας μηχανισμός υπερνομοθετικής ισχύος) και τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων (το αρμόδιο όργανο για το σύστημα ελέγχου του ΑΕΚΧ). Στο πλαίσιο αυτό, η χώρα μας πρέπει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια προσέγγισης του επιδιωκόμενου από τον Χάρτη επιπέδου προστασίας.

Το Κεφάλαιο Δ' περιλαμβάνει την κατ' άρθρον αξιολόγηση.

Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι τα κατώτατα όρια αμοιβών δεν πρέπει να καθορίζονται νομοθετικά όταν μπορούν να καθοριστούν μέσω των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Επιπλέον προτείνεται η κύρωση (α) του άρθρου 6 που αναφέρεται στο δικαίωμα συλλογικών διαπραγματεύσεων με τη διατύπωση επιφυλάξεων στις παρ. 3 και 4, που αναφέρονται σε εκούσια διαιτησία και σε συλλογική δράση εργαζομένων και εργοδοτών αντίστοιχα, (β) του άρθρου 24 που αναφέρεται στην αιτιολογημένη απόλυση και (γ) του άρθρου 27 παρ. 3 του Χάρτη που αφορά στην υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών να διασφαλίζουν ότι οι οικογενειακές υποχρεώσεις δεν αποτελούν βάσιμο λόγο για λήξη της απασχόλησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Με το υπό κρίση σχέδιο νόμου κυρώνεται εν μέρει και αποκτά ισχύ ανώτερη του τυπικού νόμου (κατ' εφαρμογή του άρθρου 28 παράγραφος 1 του Συντάγματος) ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης (εφεξής ΑΕΚΧ), ο οποίος υπογράφηκε στο Στρασβούργο στις 3 Μαΐου 1996.

Συγκεκριμένα, από το σύνολο των διατάξεων του κειμένου ΑΕΚΧ κυρώνονται Άρθρα 1, 2, άρθρο 3 παράγραφοι 1, 2 και 3, άρθρα 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, άρθρο 19 παράγραφοι 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 και 11, άρθρα 20, 21, 22, 23, 25, 26, άρθρο 27 παράγραφοι 1 και 2, άρθρα 28, 29, 30.

Ο ΑΕΚΧ, που υποβάλλεται για κύρωση με αυτό το Σχέδιο Νόμου, περιλαμβάνει ένα Προοίμιο, έξι Μέρη και ένα Παράρτημα.

Το Προοίμιο υπογραμμίζει τη θέληση των κυβερνήσεων των Κρατών-Μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης να εξασφαλίσουν στους πληθυσμούς τους τα κοινωνικά δικαιώματα που προβλέπονται από τον Χάρτη.

Το Μέρος I περιλαμβάνει τριάντα ένα (31) σημεία, στα οποία γίνεται μνεία στα κοινωνικά δικαιώματα που προστατεύονται από τον ΑΕΚΧ.

Το Μέρος II περιέχει τριάντα ένα (31) άρθρα, με τα οποία εξασφαλίζεται η άσκηση των δικαιωμάτων που αντιστοιχούν σε αυτά. Συγκεκριμένα:

Άρθρο 1 – Το δικαίωμα στην εργασία

Άρθρο 2 – Το δικαίωμα σε δίκαιες συνθήκες εργασίας

Άρθρο 3 – Το δικαίωμα σε ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας

Άρθρο 4 – Το δικαίωμα σε δίκαιη αμοιβή

Άρθρο 5 – Το δικαίωμα στο συνδικαλισμό

Άρθρο 6 – Το δικαίωμα στις συλλογικές διαπραγματεύσεις

- Άρθρο 7 – Το δικαίωμα των παιδιών και των νεαρών ατόμων στην προστασία
- Άρθρο 8 – Το δικαίωμα των εργαζομένων γυναικών στην προστασία της μητρότητας
- Άρθρο 9 – Το δικαίωμα στον επαγγελματικό προσανατολισμό
- Άρθρο 10 – Το δικαίωμα στην επαγγελματική κατάρτιση
- Άρθρο 11 – Το δικαίωμα στην προστασία της υγείας
- Άρθρο 12 – Το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση
- Άρθρο 13 – Το δικαίωμα σε κοινωνική και ιατρική βοήθεια
- Άρθρο 14 - Το δικαίωμα στην απόλαυση των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας
- Άρθρο 15 - Το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία στην ανεξαρτησία, την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας
- Άρθρο 16 - Το δικαίωμα της οικογένειας σε κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία
- Άρθρο 17 - Το δικαίωμα των παιδιών και των νεαρών ατόμων σε κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία
- Άρθρο 18 - Το δικαίωμα στην άσκηση ενός κερδοφόρου επαγγέλματος στο έδαφος άλλων Μερών
- Άρθρο 19 - Το δικαίωμα των μεταναστών εργαζομένων και των οικογενειών τους στην προστασία και τη βοήθεια
- Άρθρο 20 - Το δικαίωμα σε ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση σε θέματα απασχόλησης και επαγγέλματος χωρίς διάκριση που να βασίζεται στο φύλο
- Άρθρο 21 - Το δικαίωμα στην ενημέρωση και τη διαβούλευση
- Άρθρο 22 – Το δικαίωμα στη συμμετοχή στον καθορισμό και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του εργασιακού περιβάλλοντος
- Άρθρο 23 – Το δικαίωμα των ηλικιωμένων ατόμων στην κοινωνική προστασία
- Άρθρο 24 – Το δικαίωμα στην προστασία σε περιπτώσεις λύσης της εργασιακής σχέσης

Άρθρο 25 – Το δικαίωμα των εργαζομένων στην προστασία των διεκδικήσεών τους στην περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη τους

Άρθρο 26 – Το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια κατά την εργασία

Άρθρο 27 – Το δικαίωμα των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις στην ισότητα ευκαιριών και την ίση μεταχείριση

Άρθρο 28 – Το δικαίωμα των εκπροσώπων των εργαζομένων στην προστασία μέσα στην επιχείρηση και στις διευκολύνσεις που τους παρέχονται

Άρθρο 29 – Το δικαίωμα στην ενημέρωση και τη διαβούλευση σε διαδικασίες ομαδικών απολύσεων

Άρθρο 30 – Το δικαίωμα στην προστασία από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό

Άρθρο 31 – Το δικαίωμα στη στέγαση.

Ακολουθούν οι λοιπές ρυθμίσεις του σχεδίου νόμου και, συγκεκριμένα:

Στο Μέρος III ρυθμίζεται ο αριθμός των ρυθμίσεων του ΑΕΚΧ που κάθε συμβαλλόμενο κράτος δεσμεύεται να εφαρμόσει, η υποχρέωση γνωστοποίησης των άρθρων αυτών καθώς και η υποχρέωση να υπάρχει σύστημα επιθεώρησης εργασίας (άρθρο Α), καθώς και η σχέση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη με το Πρόσθετο Πρωτόκολλο του 1988 (άρθρο Β).

Το Μέρος IV αναφέρεται στο έλεγχο της εφαρμογής των νομικών υποχρεώσεων που απορρέουν από τον ΑΕΚΧ (όμοιο με εκείνο για τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, τον οποίο έχει κυρώσει η Ελλάδα, άρθρο Γ). Κάθε κράτος που δεν δεσμεύεται από το εν λόγω Πρωτόκολλο μπορεί να αποδεχτεί τον έλεγχο των υποχρεώσεών του, βάσει του Χάρτη, είτε με την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης του παρόντος Χάρτη είτε μεταγενέστερα (άρθρο Δ).

Στο Μέρος V, το άρθρο Ε' αναφέρεται στη ρήτρα μη διάκρισης κατά την απόλαυση των δικαιωμάτων του Χάρτη. Αντίστοιχα τα άρθρα Ε', ΣΤ', Ζ' και Η' αναφέρονται σε θέματα εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη σε περιπτώσεις πολέμου ή δημόσιου κινδύνου, σε περιπτώσεις που περιορίζεται η εφαρμογή του για λόγους δημοσίου συμφέροντος, εθνικής

ασφάλειας, δημόσιας υγείας ή των χρηστών ηθών και στις σχέσεις Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη και εσωτερικού δικαίου ή διεθνών συμφωνιών. Στο άρθρο Θ΄ αναφέρεται ότι οι διατάξεις των άρθρων 1-31 πρέπει να εφαρμόζονται μέσω νόμων ή κανονισμών, συμφωνιών ανάμεσα σε εργοδότες ή οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων, συνδυασμού των μεθόδων αυτών και άλλων κατάλληλων μέσων. Το άρθρο Ι΄ κάνει αναφορά σε διαδικαστικά θέματα που αφορούν τις εκάστοτε τροποποιήσεις του Χάρτη.

Στο Μέρος VI γίνεται αναφορά στα θέματα υπογραφής, επικύρωσης, έναρξης ισχύος, εδαφικής εφαρμογής, καταγγελίας του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη, καθώς επίσης και στις γνωστοποιήσεις στις οποίες προβαίνει ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης προς τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου και το Γενικό Διευθυντή του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας. Στο άρθρο Ν΄ αναφέρεται ότι το παράρτημα στο Χάρτη αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του.

Τέλος, στο Παράρτημα δίνονται ερμηνευτικές διευκρινίσεις πάνω σε ορισμένα άρθρα του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Η λειτουργία και η σημασία του ΕΚΧ και του ΑΕΚΧ

1. Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (ΕΚΧ)

Το «Συμβούλιο της Ευρώπης» είναι ένας διεθνής οργανισμός που ιδρύθηκε το 1949 με σκοπό να προωθήσει τη στενότερη συνεργασία των – αρχικά 10- μελών του, την οικονομική και κοινωνική πρόοδό τους και να προασπίσει τις αρχές της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου. Αποτελείται σήμερα από 47 κράτη-μέλη και στο ενεργητικό του περιλαμβάνεται η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το 1961 υιοθέτησε τον «Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη» (ΕΚΧ) με σκοπό να προωθήσει και τα «κοινωνικά δικαιώματα», που θα συμπλήρωναν τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα της Σύμβασης.

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (European Social Charter) αποτελεί τη σύμβαση για τα κοινωνικά δικαιώματα που έχει δημιουργηθεί από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Υπογράφηκε στο Τορίνο στις 18 Οκτωβρίου 1961 και τέθηκε σε ισχύ στις 26 Φεβρουαρίου 1965 (30 ημέρες δηλαδή μετά την επικύρωσή του από το πέμπτο Συμβαλλόμενο Κράτος). Η υιοθέτησή του συμπληρώνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.), διευρύνοντας το πεδίο παρέμβασης του Συμβουλίου και στα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Το κείμενο του Χάρτη διακρίνεται σε επτά ενότητες: το Προοίμιο, τα Μέρη Ι έως V και το Παράρτημα (σύμφωνα με το άρθρο 38 αποτελεί οργανικό τμήμα του Χάρτη).

– Στο Προοίμιο αναγνωρίζεται η αναγκαιότητα συνεργασίας των Συμβαλλομένων Κρατών στον κοινωνικό τομέα και επισημαίνεται η σκοπιμότητα προστασίας και των κοινωνικών δικαιωμάτων που δεν εξασφαλίζεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Αξίζει να τονιστεί μάλιστα, η απόφαση των Κρατών "να καταβάλλουν από κοινού κάθε

προσπάθεια για να βελτιώσουν το επίπεδο διαβίωσης και να προωθήσουν την κοινωνική ευημερία του αγροτικού και αστικού πληθυσμού τους με τους κατάλληλους θεσμούς και τις αντίστοιχες δράσεις".

– Το Μέρος I περιέχει 19 συγκεκριμένες αρχές και δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη ως αντικειμενικοί στόχοι της πολιτικής τους. Οι αρχές καλύπτουν το σύνολο των παρεμβάσεων στους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής προστασίας.

– Το Μέρος II (που θεωρείται και το πιο σημαντικό τμήμα του Χάρτη) εξειδικεύει ουσιαστικά τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη από την αναγνώριση των αρχών του Μέρους I. Περιέχει 19 άρθρα που αντιστοιχούν σε κάθε αρχή του προηγούμενου Μέρους.

– Το Μέρος III αναφέρεται στις δεσμεύσεις των Κρατών που επικυρώνουν το Χάρτη. Εδώ εισάγεται μάλιστα μια ιδιαίτερη διάκριση μεταξύ των δικαιωμάτων του Χάρτη που συνδέεται μάλλον με την βαρύτητά τους. Συγκεκριμένα κάθε Κράτος καλείται να δεσμευθεί από έξι από τα εννέα βασικά άρθρα του Μέρους II του ΕΚΧ που συγκροτούν το σκληρό πυρήνα των προστατευομένων κοινωνικών δικαιωμάτων¹. Τα δικαιώματα αυτά θεωρούνται θεμελιώδη για την εφαρμογή του Χάρτη, καθώς ουσιαστικά συμπυκνώνουν την ουσία της κοινωνικής προστασίας των πολιτών, την οποία τα κράτη που δεσμεύονται από τον ΑΕΚΧ οφείλουν να παρέχουν στους πολίτες τους, σε μια δέσμη μέτρων πολιτικής σχετικά με την απασχόληση και την κοινωνική πρόνοια. Επιπλέον, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη παρ. γ' του άρθ. Α' (Μέρος III) οι Χώρες που θα δεσμευτούν από τον ΑΕΚΧ πρέπει να δεσμευτούν από ένα πρόσθετο αριθμό άρθρων ή αριθμημένων παραγράφων του Μέρους II που θα επιλέξουν με την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των άρθρων ή των αριθμημένων παραγράφων δε θα είναι μικρότερος από 16 άρθρα ή εξήντα τρεις αριθμημένες παραγράφους. Πέραν αυτών προβλέπεται δυνατότητα για

---

¹ Άρθ. 1 το δικαίωμα στην εργασία, άρθ. 5 το δικαίωμα στο συνδικαλισμό, άρθ. 6 το δικαίωμα στις συλλογικές διαπραγματεύσεις, άρθ. 7 το δικαίωμα των παιδιών και των νεαρών ατόμων στη προστασία, άρθ. 12 το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση, άρθ. 13 το δικαίωμα στη κοινωνική και ιατρική βοήθεια, άρθ. 16 το δικαίωμα της οικογένειας σε κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία, άρθ. 19 το δικαίωμα των μεταναστών εργαζομένων και των οικογενειών τους στη προστασία και τη βοήθεια, άρθ. 20 το δικαίωμα σε ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση σε θέματα απασχόλησης και επαγγέλματος χωρίς διάκριση που να βασίζεται στο φύλο.

τη μεταγενέστερη δέσμευση με σχετική γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

– Το Μέρος IV αναφέρεται στο σύστημα παρακολούθησης της εφαρμογής του Χάρτη. Σε αντίθεση με την Ε.Σ.Δ.Α., το σύστημα που επιλέχθηκε δεν έχει κανονιστικό χαρακτήρα, αλλά περιορίζεται στον έλεγχο των εκθέσεων που υποβάλλονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Για τον έλεγχο της εφαρμογής των προστατευόμενων κοινωνικών δικαιωμάτων προβλέπεται η «Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων», η οποία εξετάζει εάν οι εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές εναρμονίζονται με τις διατάξεις του ΕΚΧ. Τα κράτη που έχουν κυρώσει τον ΕΚΧ υποβάλλουν ετήσιες εκθέσεις προόδου εναρμόνισης, οι οποίες εξετάζονται από την αρμόδια Επιτροπή και οδηγούν στην έκδοση «συμπερασμάτων». Εάν ένα κράτος-μέλος έχει αποτύχει να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του ΕΚΧ, η «Επιτροπή Υπουργών» αναλαμβάνει να εκδώσει σχετικές «συστάσεις». Αρωγός σ' αυτή τη διαδικασία είναι μια η Διοικούσα Επιτροπή, που απαρτίζεται από εκπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών μελών και των κοινωνικών εταίρων (εργοδοτών και συνδικάτων), οι οποίοι από κοινού λειτουργούν ως παρατηρητές².

– Το Μέρος V έχει τεχνικό χαρακτήρα και περιέχει εκτός των άλλων διατάξεις για την εδαφική εφαρμογή, την επικύρωση, τις τροποποιήσεις και την καταγγελία του Χάρτη στο σύνολο ή σε σχέση με συγκεκριμένα άρθρα του.

– Στο Παράρτημα εξειδικεύεται η έκταση του Χάρτη αναφορικά με τα προστατευόμενα πρόσωπα (στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του υπάγονται και οι πρόσφυγες της Σύμβασης της Γενεύης – Ο.Η.Ε., 1951) και εισάγονται ερμηνευτικές ρήτρες συγκεκριμένων δικαιωμάτων του Χάρτη.

² Στα πλαίσια της λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων προβλέπεται μια διαδικασία ακρόασης και «αναφέρεσθαι», με την υποβολή «παραπόνων». Δικαιούχοι αυτού του δικαιώματος είναι οι ευρωπαϊκοί και διεθνείς κοινωνικοί εταίροι (ETUC, Business Europe- πρώην UNICE, ΟΕ-Διεθνής Οργανισμός Εργοδοτών), μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) που έχουν διαπιστευτεί κατόπιν επιλογής στο Συμβούλιο της Ευρώπης, συνδικάτα και εργοδοτικές οργανώσεις εθνικού επιπέδου και, κατά την κρίση των επι μέρους κρατών, εθνικές ΜΚΟ. Η διαδικασία οδηγείται τελικά στην απόρριψη ή έγκριση των «παραπόνων», στην τελευταία δε περίπτωση επιλαμβάνεται η Επιτροπή Υπουργών, εκδίδοντας σχετική σύσταση συμμόρφωσης προς τις επιταγές του ΕΚΧ, κατά το τμήμα που αναφέρεται στο οικείο αίτημα («παραπόνο»). Τέτοιου είδους παράπονα έχουν εκφραστεί κατά καιρούς από διάφορους φορείς και μια δειγματοληπτική παράθεσή τους θα ενδιέφερε, από την άποψη της φόρμας και του είδους των φορέων που ενεπλάκησαν.

2. Ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (ΑΕΚΧ)

Ο Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης τέθηκε προς υπογραφή στις 3 Μαΐου 1996 και μέχρι σήμερα έχει υπογραφεί από αρκετά Συμβαλλόμενα στο Χάρτη Μέρη.

Ο Αναθεωρημένος Χάρτης πρέπει να ειδωθεί ως στοιχείο που προσδιορίζει το ευρωπαϊκό κοινωνικό κράτος, δηλαδή την πολιτική δέσμευση προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων. Προσεγγίζοντας τον Αναθεωρημένο Χάρτη υπό αυτήν τη διάστασή του, προκύπτει ότι σε έναν βαθμό αυτός περιέχει προβλέψεις που ήδη ανήκουν στο ευρωπαϊκό κοινοτικό δίκαιο. Έτσι, για τις χώρες μέλη της ΕΕ, έως σήμερα το παράγωγο ευρωπαϊκό δίκαιο έχει ενδυναμώσει τις πολιτικές προώθησης της κοινωνικής συνοχής - που στην ουσία αντανakλούν το ευρωπαϊκό κοινωνικό κράτος - στο μέτρο πάντως που αυτό εναρμονίζεται με την ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων (άρ. 2 ΣυνθΕΚ). Στο πλαίσιο αυτό, δικαιώματα όπως η διαβούλευση, ο διάλογος και η ενημέρωση των εργαζομένων από τους εργοδότες βρίσκουν έρεισμα και στον ΑΕΚΧ και στο κοινοτικό δίκαιο. Ταυτόχρονα, βέβαια πολλά από τα δικαιώματα του Χάρτη είναι κατοχυρωμένα και στο ελληνικό Σύνταγμα (άρθρα 4 έως 25).

Από την άλλη πλευρά ο Αναθεωρημένος Χάρτης στο τυπικό επίπεδο, ως κατάλογος κοινωνικών δικαιωμάτων, περιέχει για πρώτη φορά νέες προβλέψεις κοινωνικής προστασίας με τη μορφή δικαιωμάτων - και όχι μόνον ως πολιτικές - και δη εξειδικευμένων δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα των ηλικιωμένων ατόμων στην κοινωνική προστασία και το δικαίωμα στην προστασία από την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Παράλληλα μέσω της πρόβλεψης ενός πλήρους καταλόγου κοινωνικών δικαιωμάτων κωδικοποιούνται ορισμένες βασικές αξίες, που πρέπει να χαρακτηρίζουν κάθε κοινωνικό κράτος (π.χ. ικανοποιητικές αμοιβές και αξιοπρεπή ζωή μέσω συνταξιοδότησης, επιδότηση ανεργίας, άδειες με αποδοχές, προστασία μητρότητας και εγκύου εργαζομένης, προνοιακά επιδόματα απόρων). Υπ' αυτήν την έννοια ο Αναθεωρημένος Χάρτης:

- προβλέπει δικαιώματα που χαρακτηρίζουν ένα ενεργητικό κοινωνικό κράτος (δικαιωμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, υγιεινής και ασφάλειας, ισότητας αμοιβών, ίση μεταχείριση εργαζομένων, δράσεων για τους ανέργους, κοινωνικά αποκλεισμένους, διαβιούντες κάτω από το ανεκτό επίπεδο διαβίωσης),
- επιβεβαιώνει τον πάγιο διαβουλευτικό χαρακτήρα μίας ευρωπαϊκής οικονομικής δημοκρατίας π.χ. τις συλλογικές διαπραγματεύσεις για μια σειρά όρων εργασίας, αλλά και για τις αποφάσεις-σχεδιασμούς της επιχείρησης,
- επιβεβαιώνει την «πολυπολιτισμικότητα» του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, με μια σειρά δικαιωμάτων που αφορούν τους μετανάστες, αλλά και τους υπηκόους άλλων χωρών-μελών της ΕΕ,
- επιβεβαιώνει τη συνύπαρξη κοινωνικών και ατομικών δικαιωμάτων, μέσω της αρχής της ισότητας των φύλων στην απασχόληση, της αρχής της ισότητας εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις, αλλά και τη ρήτρα μη διάκρισης ως προς την απόλαυση των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει

Οι ουσιαστικές μεταβολές που επιφέρει ο Αναθεωρημένος Χάρτης σε σύγκριση με τον Χάρτη του 1961 εντοπίζονται σε τρία επίπεδα:

(α) Ο ΑΕΚΧ τροποποιεί ορισμένα δικαιώματα που περιλαμβάνονταν στο Χάρτη του 1961. Οι σχετικές παρεμβάσεις τυποποιούνται στις ακόλουθες διατάξεις:

- ο άρθρο 2 (δικαίωμα σε δίκαιες συνθήκες εργασίας) παρ.3, 4, 6, 7
- ο άρθρο 3 (δικαίωμα σε ασφαλείς και υγιεινές συνθήκες εργασίας)
- ο άρθρο 7 (δικαίωμα των παιδιών και των νεαρών ατόμων στην προστασία) παρ.2, 4, 7
- ο άρθρο 8 (δικαίωμα των εργαζομένων γυναικών στην προστασία της μητρότητας) παρ.1 και 2
- ο άρθρο 10 (δικαίωμα στην επαγγελματική κατάρτιση) παρ.5
- ο άρθρο 11 (δικαίωμα στην προστασία της υγείας) παρ.3

- ο άρθρο 12 (δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση) παρ.2
- ο άρθρο15 (δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία στην ανεξαρτησία, την κοινωνική ένταξη και τη συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας)
- ο άρθρο 17 (δικαίωμα των παιδιών και των νεαρών ατόμων σε κοινωνική, νομική και οικονομική προστασία)
- ο άρθρο 19 (δικαίωμα των μεταναστών εργαζομένων και των οικογενειών τους στην προστασία και τη βοήθεια) παρ.6 και 11.

(β) Ο Αναθεωρημένος Χάρτης εισάγει ορισμένα νέα δικαιώματα που δεν περιλαμβάνονταν στο Χάρτη του 1961:

Άρθρο 20 – Το δικαίωμα σε ίσες ευκαιρίες και ίση μεταχείριση σε θέματα απασχόλησης και επαγγέλματος χωρίς διάκριση που να βασίζεται στο φύλο

Άρθρο 21 – Το δικαίωμα στην ενημέρωση και τη διαβούλευση

Άρθρο 22 – Το δικαίωμα στη συμμετοχή στον καθορισμό και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του εργασιακού περιβάλλοντος

Άρθρο 23 – Το δικαίωμα των ηλικιωμένων ατόμων στην κοινωνική προστασία

Άρθρο 24 – Το δικαίωμα στην προστασία σε περιπτώσεις λύσης της εργασιακής σχέσης

Άρθρο 25 – Το δικαίωμα των εργαζομένων στην προστασία των διεκδικήσεών τους στην περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη τους

Άρθρο 26 – Το δικαίωμα στην αξιοπρέπεια κατά την εργασία

Άρθρο 27 – Το δικαίωμα των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις στην ισότητα ευκαιριών και την ίση μεταχείριση

Άρθρο 28 – Το δικαίωμα των εκπροσώπων των εργαζομένων στην προστασία μέσα στην επιχείρηση και στις διευκολύνσεις που τους παρέχονται

Άρθρο 29 – Το δικαίωμα στην ενημέρωση και τη διαβούλευση σε διαδικασίες ομαδικών απολύσεων

Άρθρο 30 – Το δικαίωμα στην προστασία από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό

Άρθρο 31 – Το δικαίωμα στη στέγαση

(βλ. ανωτέρω Συνοπτική Παρουσίαση, σελ. 2).

(γ) Ο ΑΕΚΧ εισάγει στο άρθρο Ε του Μέρους V μία νέα γενική ρήτρα για την απαγόρευση των διακρίσεων, εμπνευσμένη από το Προοίμιο του Χάρτη. Η συγκεκριμένη ρύθμιση επιβεβαιώνει τη νομολογία της Επιτροπής Ανεξάρτητων Εμπειρογνομώνων που εφαρμόζει αυτή την αρχή σε όλες τις διατάξεις του Χάρτη.

Η απόλαυση των δικαιωμάτων που εγγυάται ο Χάρτης πρέπει να διασφαλίζεται χωρίς καμία διάκριση λόγω «φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικότητας ή κοινωνικής προέλευσης, υγείας, σχέσης με εθνική μειονότητα, καταγωγής ή άλλης κατάστασης». Το Παράρτημα του Χάρτη, ωστόσο, προβλέπει ότι διαφορετική μεταχείριση βασισμένη σε μια αντικειμενική και λογική αιτιολογία, όπως η ηλικία ή τα προσόντα, δεν θεωρείται αθέμιτη διάκριση. Έτσι ενώ κατά κανόνα η εθνικότητα δεν μπορεί να είναι λόγος διαφορετικής μεταχείρισης, η απαίτηση συγκεκριμένης υπηκοότητας θα μπορούσε να είναι θεμιτή, σε συγκεκριμένες συνθήκες, όπως για παράδειγμα για την πρόσληψη σε ορισμένες θέσεις του δημόσιου τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η κύρωση του Αναθεωρημένου Χάρτη, και μάλιστα τη δεδομένη χρονική στιγμή, συνιστά ζήτημα με κεφαλαιώδη σημασία για την προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων στη χώρα μας.

Έως σήμερα η Ελλάδα απείχε από την κύρωση του Αναθεωρημένου Χάρτη. Είχε ωστόσο κυρώσει - αν και με μεγάλη καθυστέρηση - τον Χάρτη του 1961 με το νόμο 1426/84. Καταρχάς, η ΟΚΕ παρατηρεί ότι η νομοθετική κύρωση του Χάρτη του 1961 δεν σημαίνει άνευ άλλου, ότι η χώρα μας έχει ανταποκριθεί στις δεσμεύσεις που απορρέουν από τις διατάξεις του. Έτσι λ.χ. δικαιώματα, όπως αυτό στην κοινωνική αντίληψη (άρθρο 13) μπορούν να τύχουν ακόμα καλύτερης προστασίας από την εσωτερική νομοθεσία.

Από την άλλη πλευρά, βεβαίως, κατά τη διάρκεια εφαρμογής των ρυθμίσεων του Χάρτη στην Ελλάδα σημειώθηκαν αρκετές εξελίξεις στην κοινωνική νομοθεσία που οδήγησαν στην ενίσχυση των προστατευόμενων από το Χάρτη δικαιωμάτων. Ακόμα και εάν οι βελτιώσεις δεν είχαν ως αιτία τις προβλέψεις του Χάρτη, υπήρξαν παρεμβάσεις καλύτερης συμμόρφωσης της Ελλάδας στις επιταγές του Χάρτη του 1961.

Με το υπό κρίση σχέδιο νόμου η Ελλάδα αποφασίζει να κυρώσει και τον Αναθεωρημένο Χάρτη του 1996. Η κύρωση του Αναθεωρημένου Χάρτη συνιστά ένα βήμα κοινωνικής προόδου και χαιρετίζεται από την ΟΚΕ. Ωστόσο, η ΟΚΕ εκφράζει τον έντονο προβληματισμό της σχετικά με την ουσιαστική συμβολή της νέας αυτής νομοθετικής παρέμβασης στην προάσπιση των προβλεπόμενων δικαιωμάτων στην πράξη, ενόψει της παρούσας οικονομικής και πολιτικής συγκυρίας. Ο προβληματισμός αυτός της ΟΚΕ οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η χώρα έχει ενταχθεί στο «μηχανισμό στήριξης» από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Στο πλαίσιο αυτού του μηχανισμού, η Χώρα έχει αναλάβει δεσμεύσεις για την αναθεώρηση της νομοθεσίας της: α) για την προστασία της απασχόλησης, β) την αναθεώρηση του κατώτατου μισθού και τη πρόβλεψη «υποκατώτατου» (sub-minima) μισθού, τη διασφάλιση διατήρησης των κατωτάτων μισθών αμετάβλητων σε ονομαστική αξία για τρία χρόνια, γ) την υιοθέτηση νομοθεσίας για σύστημα διαπραγματεύσεων των μισθών στον ιδιωτικό τομέα που θα περιλαμβάνουν και τοπικές συμφωνίες απασχόλησης με στόχο την αύξηση των μισθών σε κατώτερο των κλαδικών συμβάσεων επίπεδο, δ) την αναμόρφωση του ασφαλιστικού συστήματος. Οι ρυθμίσεις αυτές εμφανώς αντιφάσκουν όχι μόνο με τον ΕΚΧ αλλά και με τον ΑΕΚΧ καθώς και με το «κοινωνικό κεκτημένο» που από ετών διασφάλιζε η εθνική μας νομοθεσία στο πλαίσιο του Συντάγματος.

Με αυτό το δεδομένο, η ΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για την συμβολή του Αναθεωρημένου Κοινωνικού Χάρτη στην ενίσχυση των κοινωνικών δικαιωμάτων.

Ούτως ή άλλως, παρά τη σημασία που έχουν τα υπερεθνικά κείμενα η απλή τους κύρωση δεν εξασφαλίζει άνευ άλλου τη βελτίωση του επιπέδου κοινωνικής προστασίας σε οποιαδήποτε χώρα. Αυτή εξαρτάται από την αποτελεσματική εφαρμογή και εξειδίκευση -με εθνικά νομοθετικά μέτρα- των σχετικά αόριστων διατάξεών του. Από αυτήν την άποψη δεν είναι ακριβής και η αναφορά της Αιτιολογικής Έκθεσης «η κύρωση του Αναθεωρημένου Χάρτη βελτιώνει αδιαμφισβήτητα, το επίπεδο της παρεχόμενης προστασίας στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής». Η κοινωνική προστασία στη χώρα μας, όπως είχε έως τώρα διαμορφωθεί ήδη παρουσίαζε κενά προστασίας και ανάγκες βελτίωσης³. Υπό τις συνθήκες κρίσης, λόγω των οποίων εισήχθη η χώρα στον «μηχανισμό ενίσχυσης» το επίπεδο προστασίας είναι βέβαιο ότι δύσκολα θα βελτιωθεί.

Παράλληλα, η ΟΚΕ εκφράζει και τον προβληματισμό της σχετικά με την εξέλιξη του ίδιου του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, το οποίο φαίνεται ότι εισέρχεται σε μία φάση ανατροπής του. Έως σήμερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχουν καταβληθεί προσπάθειες για την ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης

---

³ Βλ. τις θέσεις και τις προτάσεις της ΟΚΕ, που περιέχονται στην Εθνική Κοινωνική Αναπτυξιακή Συμφωνία, 19 Μαρτίου 2009, σελ. 54 επ., 59 επ., 63 επ., 67 επ.

της ΕΕ, η οποία σε ένα βαθμό βρήκε την έκφρασή της και σε επίπεδο πολιτικών και σε επίπεδο θεσμικό. Έτσι υπήρξαν πρωτοβουλίες στον κοινωνικό τομέα που λειτούργησαν ως ατμομηχανή κοινωνικής νομοθεσίας και πολιτικής δράσης, με τη θέσπιση σχετικού παραγώγου δικαίου της ΕΕ και με την εφαρμογή σημαντικών πολιτικών στον τομέα της κοινωνικής προστασίας (όπως η ανοιχτή μέθοδος συντονισμού για την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική προστασία). Παράλληλα η ΕΕ επέτυχε μόλις από το τέλος του 2009 να περιλάβει στο πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο και, συγκεκριμένα, στη Συνθήκη της Λισσαβώνας, τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που περιέχει υπό τον Τίτλο IV «Αλληλεγγύη» εγγυήσεις για τα κοινωνικά δικαιώματα (π.χ. προστασία από αδικαιολόγητη απόλυση, κοινωνική ασφάλιση, κοινωνική αρωγή, υγεία). Στην ίδια περίπου χρονική στιγμή, όμως, η Ευρώπη δημιουργεί ένα «μηχανισμό στήριξης» που περιορίζει σημαντικά τα κοινωνικά δικαιώματα που η ίδια προστατεύει. Διαγράφεται, επομένως, μία «πορεία προς τα κάτω», που υπαγορεύεται από τις δημοσιονομικές επιταγές του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Ωστόσο, παρά τα δεδομένα αυτά και παρά την κρίση που πλήττει τη χώρα και την Ευρώπη, δεν αποκλείεται η λειτουργία του ΑΕΚΧ να συμβάλλει στην προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων σε μια χρονική στιγμή περιορισμού του κοινωνικού κράτους,⁴ ενδεχομένως ως μέσου να επιδιωχθεί και να ζητηθεί η συμμόρφωση της χώρας σε ορισμένα επίπεδα προστασίας.

Με αυτό το δεδομένο, η ΟΚΕ σημειώνει την ανάγκη εφαρμογής ενός πιο αποτελεσματικού μηχανισμού ελέγχου εφαρμογής του Χάρτη, ο οποίος δεν θα εξαντλείται στη διατύπωση συστάσεων, αλλά θα εξασφαλίζει το σεβασμό των κοινωνικών δικαιωμάτων που προστατεύονται. Παράλληλα, η χώρα θα πρέπει να προετοιμάσει ένα σχέδιο δράσης για την προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων του Χάρτη, εξειδικεύοντας τον τρόπο υλοποίησής τους. Η ΟΚΕ θα μπορούσε να συμβάλλει σε έναν διάλογο σχετικά με την ανάπτυξη ενός τέτοιου σχεδίου.

Τέλος, σημειώνεται ότι κριτήριο για την κύρωση των διατάξεων του ΑΕΚΧ δεν μπορεί να είναι η συμβατότητά τους με το εθνικό δίκαιο (σχετική

---

⁴ Αντίστοιχη παρατήρηση έκανε και η Ελληνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στις Παρατηρήσεις και προτάσεις σχετικά με το Σχέδιο νόμου «Κύρωση Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη».

αναφορά γίνεται στην Αιτιολογική Έκθεση), αλλά -αντίστροφα- πρέπει να εξετάζεται η συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με τον ΕΚΧ (που είναι ένας μηχανισμός υπερνομοθετικής ισχύος) και τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων (το αρμόδιο όργανο για το σύστημα ελέγχου του ΑΕΚΧ). Στο πλαίσιο αυτό, η χώρα μας πρέπει να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια προσέγγισης του επιδιωκόμενου από τον Χάρτη επιπέδου προστασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Άρθρο 4

Στο άρθρ. 4, τελευταίο εδάφιο, αναφέρεται ότι η επίτευξη της δίκαιης αμοιβής όπως προσδιορίζεται στις παρ. 1 έως 5 μπορεί να γίνει και από «θεσπισμένους δια νόμου μηχανισμούς προσδιορισμού των μισθών».

Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι τα κατώτατα όρια αμοιβών δεν πρέπει να καθορίζονται νομοθετικά όταν μπορούν να καθοριστούν μέσω των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Άρθρο 6

Το άρθρο 6 αναφέρεται στο δικαίωμα συλλογικών διαπραγματεύσεων και ανήκει στα εξαιρούμενα από την νομοθετική κύρωση.

Η διάταξη αυτή του Χάρτη αφορά στις ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις. Η ελευθερία των συλλογικών διαπραγματεύσεων ρυθμίζεται με επάρκεια και αποτελεσματικότητα σύμφωνα με το άρθρ. 22 παρ. 2 και 3 Συντ. και σε συνδυασμό με τον ν. 1876/90 και τον ν. 2738/99.

Μπορεί συνεπώς να κυρωθεί και το άρθρο αυτό, με τη διατύπωση επιφυλάξεων στις παρ. 3 και 4, που αναφέρονται σε εκούσια διαιτησία και σε συλλογική δράση εργαζομένων και εργοδοτών αντίστοιχα, δεδομένου ότι στην Ελλάδα η διαιτησία προβλέπεται και με στοιχεία υποχρεωτικότητας, ενώ απαγορεύεται η ανταπεργία.

Άρθρο 23

Με το άρθρο αυτό κατοχυρώνεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων ατόμων στην κοινωνική προστασία.

Επ' αφορμή αυτού του άρθρου, που κυρώνεται από την Ελλάδα, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι πρόκειται για μία διάταξη που προβλέπει ένα νέο

δικαίωμα που ως τέτοιο δεν κατοχυρώνεται σε άλλο νομικό κείμενο. Υπό αυτήν την έννοια, η χώρα αναλαμβάνει νέα δέσμευση για την υλοποίηση περισσότερων και πιο ειδικών εγγυήσεων. Έτσι λ.χ. η Ελλάδα δεσμεύεται για «α. τη διασφάλιση ικανοποιητικών πόρων που θα τους δίνουν τη δυνατότητα να διάγουν έναν αξιοπρεπή βίο και να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη δημόσια, κοινωνική και πολιτιστική ζωή» (άρθρο 23).

Ανάλογα με τα όσα σημειώθηκαν στη Γενική Αξιολόγηση, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η ρύθμιση αυτή είναι αναμφισβήτητα θετική, εκφράζει όμως την ανησυχία της για τη δυνατότητα ουσιαστικής προστασίας του δικαιώματος στην πράξη.

Άρθρο 24

Το άρθρο 24 αναφέρεται στην αιτιολογημένη απόλυση, που επίσης εξαιρείται της κυρώσεως.

Δεν υφίσταται κώλυμα για την κύρωση του άρθρου αυτού, στο βαθμό που η αιτιολογία της απολύσεως συμπίπτει με τα όσα επιβάλλει η εφαρμογή του άρθ. 281 ΑΚ με το οποίο ελέγχεται η καλόπιστη και σύμφωνα με τον οικονομικό και κοινωνικό σκοπό του δικαιώματος καταγγελία της σύμβασης εργασίας από τον εργοδότη. Οι λόγοι καταγγελίας που αναφέρονται στη περ. α' του άρθ. 24 σχετίζονται με τους λόγους που αίρουν τον καταχρηστικό χαρακτήρα της καταγγελίας της σύμβασης εργασίας.

Άρθρο 27 παρ. 3

Η διάταξη του Χάρτη αφορά στην υποχρέωση των συμβαλλόμενων κρατών να διασφαλίζουν ότι οι οικογενειακές υποχρεώσεις δεν αποτελούν βάσιμο λόγο για λήξη της απασχόλησης.

Η διάταξη αυτή μπορεί να περιληφθεί στα προς κύρωση άρθρα του ΑΕΚΧ αφού το περιεχόμενό της ήδη καλύπτεται από την ισχύουσα νομοθεσία για την απαγόρευση των κάθε είδους διακρίσεων σε βάρος των εργαζομένων με βάση την αρχή της ισότητας και την αρχή της ίσης μεταχείρισης όπως αυτή έχει διαπλαστεί από τη θεωρία και τη νομολογία και όπως ουσιαστικά

στηρίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία για την προστασία των εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις.

Άρθρο 30

Με το άρθρο αυτό προστατεύεται το δικαίωμα στην προστασία από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Προβλέπει τα εξής:

«Με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος στην προστασία από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, τα Μέρη αναλαμβάνουν: α. να λαμβάνουν μέτρα μέσα στο πλαίσιο μιας συνολικής και συντονισμένης προσέγγισης για την προώθηση της αποτελεσματικής πρόσβασης των ατόμων, καθώς και των οικογενειών τους, που ζουν ή κινδυνεύουν να βρεθούν κάτω από συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού ή φτώχειας, κυρίως, στην απασχόληση, τη στέγαση, την κατάρτιση, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό και την κοινωνική και ιατρική βοήθεια· β. να αναθεωρούν αυτά τα μέτρα με σκοπό την προσαρμογή τους, εάν αυτό κριθεί αναγκαίο».

Ανάλογα με τα όσα παρατηρήθηκαν στο άρθρο 23, η ΟΚΕ θεωρεί ότι η ρύθμιση αυτή είναι αναμφισβήτητα θετική, εκφράζει όμως την ανησυχία της για τη δυνατότητα ουσιαστικής προστασίας του δικαιώματος στην πράξη.

Στην Ολομέλεια της 4^{ης} Φεβρουαρίου 2011 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Πολυζωγόπουλος Χρήστος

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

Α' ΟΜΑΔΑ

Αντζινάς Νικόλαος
Εκπρόσωπος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Λέντζος Δημήτριος
Β' Αντιπρόεδρος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ντουνούμης Γεώργιος
Εκπρόσωπος Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Ασημακόπουλου Δημητρίου
Προέδρου Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Σκορίνης Νικόλαος
Γενικός Γραμματέας Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Ζούλοβιτς Μαργαρίτα
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Τσατήρης Γεώργιος
Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

Β' ΟΜΑΔΑ

Βουλγαράκης Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Γκουτζαμάνης Κωνσταντίνος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Κολεβέντης Φώτης
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Πουπάκη Κώστα
Γ.Σ.Ε.Ε.

Κουτσιμπογιώργος Γεώργιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λαναρά Ζωή
Γ.Σ.Ε.Ε.

Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ταυρής Φίλιππος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Τούσης Αθανάσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ηλιόπουλος Ηλίας
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Λιόλιος Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Γ' ΟΜΑΔΑ

Αλεξανδράκης Νικόλαος
Εκπρόσωπος ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Καφύρας Χαράλαμπος
Μέλος Γ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.
σε αναπλήρωση του
Καραμίχα Τζανέτου
Προέδρου Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ.

Γωνιωτάκης Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.

Κουκουλάκης Ζαχαρίας
Μέλος Δ.Σ. ΓΕ.Σ.Α.Σ.Ε.

Σωτηρακόπουλος Βασίλειος
Μέλος Δ.Σ. Π.Ι.Σ.

Δροσοπούλου Σοφία
Σύμβουλος Δ.Σ.Α.

Τσεμπερλίδης Νικόλαος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΚΕ.Π.ΚΑ.

Γιαννακόπουλος Βασίλειος
Εκπρόσωπος Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

Σωτηρίου Ιωάννης
Εκπρόσωπος Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Παπανίκος Γρηγόριος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της Δρος Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: 210 9249510-2, Fax: 210 9249514, e-mail: ipr@oke-esc.eu